

ГОТОВИ ЛИ СА СЪВРЕМЕННИТЕ ЛАТИНОАМЕРИКАНСКИ ДЪРЖАВИ ЗА СВОЕТО “ВЕЛИКО БРАТСТВО НА НАРОДИТЕ”?

Мария Баликова¹

Идеята за „Великото братство на народите“ съществува още от 80-те години на XVIII век. Тя е изречена от видния венецуелски военен и политически деец Франсиско де Миранда. Той предлага първия план за Латинска Америка да приеме формата на конфедерация на една държава, наречена „Колумбена“ на името на своя откривател. За съжаление събитията, които следват по време на освободителните борби и участващите в Панамския конгрес Велики сили, не позволяват на идеята да се реализира. Десетилетия наред страните от Латинска Америка се смятат за задния двор на САЩ и това продължава до началото на XXI век, когато фокусът на Американските Щати се измества в друга посока в световното поле. Точно в този момент латиноамериканските лидери проумяват силата и мощта на едно велико обединение и се стремят да го превърнат в реалност 2 века след първия му замисъл.

Както вече споменахме идеята за „Великото братство на народите“ съществува още от 80-те години на XVIII век. Тя е изречена от видния венецуелски военен и политически деец Франсиско де Миранда. Тази държава на свободната съвест и свободната търговия трябвало да бъде конституционна монархия, но трябвало да съхранява чертите на Инкската империя.

В годините на освободителната борба в Латинска Америка идеята за монархията все по-трудно намира почва. Реалността развенчава мита за божествеността на короната. Следователно републиканските идеи застават в основата на новите варианти за обществено устройство. През 1810г. изпратеният в Лондон Симон Боливар публикува в „Морнинг кроникъл“ статия, в която предлага правителствената хунта в Каракас да отправи към всички народи на Латинска Америка покана за обединение в Конфедерация. На следващата година в Богота се подписва Договор за дружба и съюз между Венецуела и Кундинамарки².

Обединението под формата на конфедерация е законно оформено чрез Конституцията на Венецуела, в която е записано, че съюзът е отворен да приема народи от Колумбийския континент, на основата на свободен избор и ще защитава

---

¹ Магистър по международни отношения в НБУ

² Територията на днешна Колумбия

правото си на свобода и независимост. В съзвучие с новите идеи, съюзът предоставя граждански права на всеки човек, роден в Испанска Америка.

Идеята за конфедерацията е издигната и от идеолозите на чилийското освободително движение. Те също смятат, че в името на свободата и независимостта „испанските колонии“ трябва да образуват конфедерация, която да притежава достатъчно сила, за да сваля испанското господство. Аржентинският идеолог на освобождението Мариано Морено, който оглавява радикалното крило на хунтата в Чили, през 1810 г. развива идеята за създаване на централизирана държава на мястото на бившето вице кралство Ла Плата³.

През 1811 г. правителствената хунта в Буенос Айрес изпраща в Сантяго де Чили специална мисия да дискутира въпроса за бъдещото обединение и да обсъди конкретни политически и споразумения и търговски договори. Мисията обсъжда и военно-политически съюз между Буенос Айрес и Нова Гренада. През 1813 г. Венецуела предлага договор на правителството на Нова Гренада. На 30 август 1821 г. е приета новата Конституция на Велика Колумбия. В състава на новата държава влизат Венецуела, Колумбия, Панама и Еквадор с население над 3.5 млн. души и площ 2.4 млн. кв. км.

Сключването на договори между отделните държави полага юридическата основа на международната континентална организация, наричана Съюз или Конфедерация, без да се нарушават националния суверенитет и конституционните норми на отделните държави. Идеалът на Симон Боливар е сключването на Американски пакт, който да обедини всички независими републики в рамките на политическа организация. В плановете на Боливар, като членове на конфедерацията се предвиждат Куба и Пуерто Рико, които още не са извоювали своята независимост.

В този период се отличава мисионерската роля на САЩ. Тя се налага с убеждението, че новият континент трябва да се развива под крилото на Американските Щати. Държавният секретар в правителството на Дж. Адамс, Г. Клей заявява през 1825 г., че тяхната позиция е Куба и Пуерто Рико да останат зависими от Испания и не желаят никакви политически промени, които биха изменили положението в онзи момент.

Анализът на усилията при осъществяване на обединителната идея доказва, че в трудните години на отстояване суверенното право на младите държави, тя действително става грижа на прогресивната мисъл на целия континент. Превръща се в колективна идея на поколението, посветило се на Освобождението. Най-яркият представител на идеята е безспорно Симон Боливар. В нея той вижда бъдещето на

---

³ Територията на днешна Аржентина

континента, неговата сигурност срещу атаките на западните държави и САЩ. Далновидността на Боливар се основава на дълбокия анализ на действителността за реалната заплаха отвън, за трудностите, които срещат държавите в признаването и утвърждаването на суверенитета си.

За да се решат въпросите свързани с узаконяването на суверенитета на новите държави в Латинска Америка, през 1826 г. се свиква Панамския конгрес. В навечерието на конгреса Симон Боливар пише: "Ако успее Конгресът, Лигата, която участниците ще създадат, ще може да противостои на Свещения съюз." Идеята обаче отрежда друга съдба на обединителната идея...

Срещу многогодишните усилия на Боливар застава умелата дипломация на Англия и САЩ – държави, натрупали много опит, защитавайки своите интереси. Като използват вътрешните противоречия между съмишлениците на обединителната идея, представителите на англосаксонските държави не позволяват на хората на Боливар да участват пълноценно в Конгреса. Като резултат от разговорите на 15 юли 1826 г. на Панамския конгрес се подписва Договор за вечен съюз и конфедерация, открит за присъединяване и на други страни. Този договор не се ратифицира от парламентите и на практика остава без стойност. Обединителната идея се оказва изпреварила времето и възможностите на политическите умове на континента.

Разочарованието на Симон Боливар е огромно. Той остава сам и неразбран в прекомерните си амбиции да тласне развитието на континента далеч напред. Почти две столетия след неговата смърт, латиноамериканските държави продължават да правят опити за обединение в името на по-добро бъдеще и за отстояване на независимото си развитие.

Историческото значение на Панамския конгрес е неоспоримо. Той е първият опит за създаване на система за колективна сигурност в защита на мира, независимостта и суверенитета. Това са новите принципи в развитието на международните отношения. Те отразяват морала на създателите на латиноамериканската дипломация. Късогледството на масите, често е причина да не могат да се оценят гениалните личности, способни да виждат в бъдещето. Минават поколения, докато историята докаже голямата стойност на идеите и действията за постигането им.

Основните причини, за да не се осъществи обединението на латиноамериканските държави е влиянието на Великите сили в лицето на САЩ и Западна Европа, алчността и недалновидността на местните земевладелци, които имат личен интерес да са в добри отношения със САЩ и велики сили, неготовността на населението да осъзнае свободата си и как да я запази.

Случилите се събития през следващите десетилетия отреждат на Латинска Америка място на зависимост от Центъра⁴. Зависимост, която е много изгодна за богатите семейства - каудильоси и ощетяваща за другата част от населението.

САЩ силно влияе върху политиката, икономиката и външните отношения на страните от Латинска Америка. Единственият остров затворен за САЩ е Куба. Страната вече почти 50 години се управлява от революционното правителство на Фидел Кастро. Останалите латиноамерикански страни нямат силни връзки с Куба и тя остава в изолация от 1959 г. до края на ХХ век. През този период имаме една нова политика на американския президент Буш. Той оставя тази територия извън приоритетните на страната си. Точно в този период започва възвръщане на идеята за обединение и спиране на зависимостта от САЩ. Почти всички водещи лидери в латиноамериканския континент в момента са дясно ориентирани. Това влияние се запазва и за следващите поне 5 години. Като ярки примери за лява ориентация на президентите в Латинска Америка може да се отбележат – Лула де Силва (Бразилия), Уго Чавес (Венецуела), Нестор Киршнер (Аржентина), Ево Моралес (Боливия), Мишел Бачелет (Чили).

В момента всички изброени президенти залагат на социалната дейност – изграждането на безплатни училища, здравеопазване за всички, по-добри условия за живот за обикновените граждани.

Като продължение на водената политика на развитие, през 80-те и 90-те години на ХХ век се изграждат няколко по-важни икономически организации и обединения от страните в Латинска Америка. Като най-основни могат да се отбележат SELA (Латиноамериканска икономическа система), ALADI (Латиноамериканска асоциация за интеграция) и MERCOSUR (Общ пазар на страните от южния конус). Основните страни членуващи в тези организации и целите им са следните:

1. SELA - Латиноамериканската икономическа система е създадена на 17 октомври 1975 г. с подписването на Договора от Панама и в нея членуват 28 латиноамерикански и карибски страни, в т. ч. и Куба /Аржентина, Барбадос, Бахами, Белиз, Боливия, Бразилия, Венецуела, Гватемала, Гренада, Доминиканска република, Еквадор, Колумбия, Коста Рика, Куба, Мексико, Никарагуа, Панама, Перу, Парагвай, Салвадор, Суринам, Тринидад и Тобаго, Уругвай, Хаити, Хондурас, Чили, Ямайка/. Наблюдатели са 42 международни и регионални организации, между които ООН, СТО, ЕС, МБР, КАРИКОМ, Латиноамериканската банка за икономическо развитие, Андската корпорация за развитие, Андската общност, Центъра за световна търговия,

---

⁴ Следвайки теорията на комплексната зависимост – САЩ, Западна Европа, или развитите страни

Латиноамериканския фонд за развитие, Карибската банка, Икономическата комисия за Латинска Америка и др.

Основни цели на Латиноамериканската икономическа система са да координира общата стратегия на латиноамериканските и карибски страни по въпроси от икономически и социален характер и позиции на региона спрямо други страни и регионални групи за международни форуми и организации и да насърчава кооперирането и интеграцията между страните - членки.

2. ALADI - Латиноамериканската асоциация за интеграция е създадена през 1980 г. с подписания договор от Монтевидео /TM-80/, на основата на съществуващата от 1960 г. дотогава Латиноамериканска асоциация за свободна търговия /ALALC/.

Членове на ALADI от самото ѝ учредяване са: Аржентина, Боливия, Бразилия, Чили, Колумбия, Еквадор, Мексико, Парагвай, Перу, Уругвай и Венецуела. През м. ноември 1998 г. в асоциацията е приета също Куба, като за действителен член се счита от м. август 1999 г. За наблюдатели в ALADI са приети Испания, Португалия, Италия, Швейцария, Русия, Румъния, Китай, Карибските и Централно-американските републики Салвадор, Хондурас, Коста Рика, Панама, Никарагуа и Доминиканската република, както и регионалните организации Андска общност, SELA, Икономическата комисия на ООН за Латинска Америка, Междоамериканската банка за развитие, Европейска комисия, Междоамериканския институт за сътрудничество в селското стопанство и Панамериканската организация по здравеопазване.

Основни цели на ALADI, записани в Договора от Монтевидео, са да продължи интеграционния процес в латиноамериканския регион, започнат от АПАЛК, като го активизира и разшири до създаването на латиноамерикански общ пазар. Според подписания договор, интеграцията следва да обхваща не само търговската област, а да включва също проблемите на туризма, научно-техническата област, енергетиката, транспорта, културата, опазването на околната среда. През последните години се поставя акцент и на политическото сътрудничество и координация между страните – членки и съгласуването на общи латиноамерикански позиции за международните форуми и организации по проблеми на икономическото и социално развитие на региона, създаването на общ пазар на американския континент и др.

3. MERCOSUR - е договарът за създаване на Общ пазар на страните от Южния конус е подписан на Среца на държавните глави на Аржентина, Бразилия, Парагвай и Уругвай на 26.03.1991 г. в гр. Асунсион /Парагвай/ и е известен като "Договор от Асунсион". В него е предвидено Общият пазар на страните от Южния конус да функционира от 1995 г., като до тогава всяка от страните-участнички постепенно привежда икономиката и законодателството си в съответствие с обявеното намерение. Аржентина и Бразилия се задължават да премахнат митническите тарифи

в рамките на зоната до 31 декември 1994 г., а Уругвай и Парагвай - до 31 декември 1995 г. В качеството на асоциирани страни към MERCOSUR впоследствие се присъединяват Чили /1996 г./ и Боливия/ 1997 г.

MERCOSUR се създава с идеята за интегриране на икономиките на страните-участнички в една обща икономика, засилване и стимулиране на търговския обмен в рамките на Общия пазар, улесняване на притока на чуждестранни инвестиции за страните от района и постепенна интеграция с останалите страни от Латинска Америка. Като инструменти за това се посочват: координиране на макроикономическата политика между страните-участнички, прогресивно митническо освобождаване до пълно премахване на митата, провеждане на съгласувана програма за търговска либерализация, сключване на секторни споразумения за оптимизация на производствените фактори и обща митническа тарифа спрямо трети страни. Основни цели на MERCOSUR са:

1. Свободно движение на капитали, стоки и услуги между страните –членки, посредством премахване на митническите тарифи и не тарифните ограничения за движението на стоки или посредством други мерки с равностоен ефект.

2. Установяване на обща външна митническа тарифа и приемане на обща търговска политика по отношение на трети държави и координация на позициите за регионални и международни търговско-икономически форуми.

3. Координация на макроикономическите и секторни политики между държавите-членки в областта на външната политика, селското стопанство, индустрията, данъчната система, паричните реформи, валутния обмен, обслужването, митата, транспорта и съобщенията и в други области, за които се договарят, с цел да се осигурят подходящи условия за съвместна дейност.

Организацията осъществява редица международни връзки, като основните ѝ отношения в момента са насочени към бързо разрастващия се пазар на Европейския съюз.

Латиноамериканските страни се уповават и на други обединения. Лидерите им се обединяват с други противници на САЩ. Може да посочим редица примери та тях. Най-пресният пример е извършената обиколка на иранския президент Ахмадинежад.

Чавес – президентът на Венецуела и Ахмадинежад се договарят да ускорят създаването на съвместен фонд на стойност 2 млрд. долара за проекти в страните, които се присъединят към техния антиамерикански алианс и се освободят от "хомота на империализма", Това съобщава след разговорите президентът на Венецуела. Дватама лидери си обещават също взаимна подкрепа по международни въпроси, в това число в усилията за запазване на високи цени на петрола чрез намаляване на

производството в Организацията на страните износителки на петрол (ОПЕК). Ахмадинежад отбелязва, че "всички проблеми в света са причинени от неправилната политика на най-влиятелните страни", която води до бедност, конфликти, дискриминация и несправедливост. Посещението на Ахмадинежад в Каракас е второто за четири месеца. След разговорите, Чавес подчертава дълбоките връзки между двете страни, а Ахмадинежад заявява, че иранският народ е "рамо до рамо" с венецуелския.

По време на миналогодишното посещение на Ахмадинежад във Венецуела Чавес обявява своята "неограничена подкрепа" за иранската ядрена програма, а иранският президент предлага да помогне на Венецуела да развие ядрената си промишленост в момент, когато Иран е под засилен международен натиск да спре обогатяването на уран.⁵

Страните от Латинска Америка в настоящия момент създават икономически и политически обединения, за да могат да се противопоставят по-силно на влиянието на САЩ, което съществува от освободителните войни в района. В момента много от ляво ориентираните президенти подкрепят външнополитиеските си решения безрезервно. Образуват съюзи на местно ниво като MERCOSUR и съюзи с президенти и лидери от други страни и континенти – пример са срещите с иранския президент.

Има големи наченки на обединение на страните от Южна Америка, но въпросът е дали то ще може да устои на външната политика на САЩ при смяната на управлението на президентските избори тази година. Ако съюзът на Южна Америка се запази и след това, може да се заяви, че латиноамериканските страни са готови за „Великото братство на народите”.

За сега отговорът на този въпрос остава само загадка и тема за дискусии. -

Използвани източници:

1. Библиотека Европа от А до Я: www.europe.bg
2. Информационен портал: www.netinfo.bg
3. Официална страница на организацията ALADI – www.aladi.org
4. Меркосур – създаване, структура, проблеми и перспективи <http://miovarna-mi.hit.bg>

---

⁵ Информационен портал: www.netinfo.bg, 15.01.2007